

Nr 402

Av herr Sörenson och herr Peterson, Eric, om vidgning av krigsmaterielinspektionens befogenheter, m. m.

(Lika lydande med motion nr 466 i Andra kammaren)

Frågan om vapenexport över huvud taget och från Sverige i synnerhet har under senare tid allt livligare diskuterats i vårt land. Problemen kring produktion och export av krigsmateriel har många aspekter. Bl. a. är de nationalekonomiska konsekvenserna av denna produktion och export betydande. Samtidigt har frågan en moralisk sida. Och det moraliska problemet upplevs som alltmer engagerande av stora folkgrupper. Här kan ekonomiska intressen komma att stå emot moraliska värderingar. Den konflikt, som här antytts, är av den storleksordning att den kräver största uppmärksamhet.

Tillverkning och försäljning av krigsmateriel regleras genom kungörelser av Kungl. Maj:t. Precisering av vad som förstås med krigsmateriel har gjorts och bestämmelser om kontroll över tillverkning av sådan materiel utfärdats. Krigsmateriel må ej utföras ur riket utan Kungl. Maj:ts tillstånd, dock med vissa undantag, angivna i Kungl. Maj:ts kungörelse nr 532/1966. Nu nämnda kungörelse innehåller också bestämmelser om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel och försäljning därav inom riket eller i utlandet.

Kontrollerande myndighet är enligt 2 § Kungl. Maj:ts kungörelse nr 532/1966 »krigsmaterielinspektionen inom handelsdepartementet». Krigsmaterielinspektören har i sin kontrollverksamhet att utöva kontroll av tillverkning och leveranser som är lagliga. Han har att se till att olaglig utförelse icke äger rum. Han är föredragande inom handelsdepartementet.

Situationen synes alltså vara den, att krigsmaterielinspektören befattar sig med frågor om produktion och försäljning av krigsmateriel men icke med marknadsföringsfrågorna. Ett svenskt företag, statligt eller privat, har sålunda möjligheter att göra en försäljningsdrive utan inskränkning i utlandet, där man finner en möjlig och lönande exportmarknad. Själva försäljningen, inneslutande exporträtten, kan bli en fråga i efterhand. Svenska myndigheter kan därigenom komma att utsättas för en otillbörlig ekonomisk press.

Härtill kommer en annan fråga, den nämligen om vad som är att be-

trakta som krigsmateriel. Genom den moderna teknikens avancerade möjligheter kan ofta materiel, som vid försäljningen bedöms som civila, omändras till krigsmateriel av avnämarna. Exempel härpå har på sistone givits då fråga gäller motorfordon till länder i södra Afrika. Dessa motorfordon har med smärre ändringar använts för militära aktioner. Sålunda har svenska produkter kommit till användning vid aktioner i antihuman och frihetsbegränsande anda.

Utvecklingen inom det aktuella området synes gå så snabbt att en ny översyn av hela problematiken om krigsmaterielproduktion och export bör komma till stånd. En del i denna översyn är att frågan om vad som är att betrakta som krigsmateriel tas upp till nyrövning. En annan är att krigsmaterielinspektionen inom handelsdepartementet får i uppdrag inte bara att kontrollera produktion av krigsmateriel inom landet och laglig försäljning därav utan också får till uppgift att inspektera marknadsföringsåtgärderna från svenska företag i utlandet gällande produkter, som direkt eller indirekt kan stå i krigets eller det väpnade förtryckets tjänst. En restriktiv politik bör föras då saken gäller rätt till försäljning av sådana produkter, som i försäljningsstadiet kan betraktas som »civila» men lätt kan av köparna ändras så att de blir brukbara som krigsmateriel av sådant slag, som enligt Kungl. Maj:ts kungörelse ej må säljas i utlandet.

Med stöd av vad sålunda anförts får vi härmed föreslå,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla *dels* om sådan revidering och komplettering av Kungl. Maj:ts kungörelse angående förbud mot utförsel från riket av krigsmateriel att denna kungörelse också omfattar förbud mot utförsel av produkter, som i försäljningsstadiet är att betrakta som civila varor men av köparna lätt kan omändras för militärt bruk, *dels* att krigsmaterielinspektionen måtte få sina befogenheter utvidgade, så att marknadsföringen av i motionen anförda produkter ställes under kontroll.

Stockholm den 28 januari 1969

Joel Sörenson (fp)

Eric Peterson (fp)